

Psychedelic Experiences Are Not Adequately Integrated within the Czech Population: Results of a Survey among Individuals Aged 18–50

ZDRAŽILOVÁ, D.¹, MRAVČÍK, V.^{1,2}

1 | Charles University, First Faculty of Medicine and General University Hospital in Prague, Department of Addictology, Prague, Czech Republic

2 | Společnost Podané ruce, Brno, Czech Republic

Citation | ZDRAŽILOVÁ, D., MRAVČÍK, V. Psychedelické zkušenosti nejsou v české populaci adekvátně integrovány: výsledky dotazníkového průzkumu u osob ve věku 18–50 let. *Adiktologie prevent. léčeb. praxi.* 2024; **7**(2), 98–103; <https://doi.org/10.35198/01-2024-002-003>

Background and Aims | This study aimed to examine respondents' experiences with psychedelic substances and their attitudes towards the research and therapeutic use. For users, the study focused on motivations for use and the integration of psychedelic experiences. **Methods** | A cross-sectional questionnaire survey was conducted. 11-item questionnaire was distributed online via WhatsApp and Messenger. Data collection took place in November 2023. The sample consisted of 101 individuals (54 men and 47 women) aged 18 to 50 years (inclusion criteria) obtained through self-nomination. **Results** | A total of 31 respondents (30.7%) reported experience with using psychedelic substances. Most of them indicated entertainment as the main motivation, followed by spiritual and therapeutic reasons. 16 respondents (51.6%) reported a challenging psychedelic experience, 84.2% sought

support from friends afterward, while only 6.5% turned to professionals in psychology or psychotherapy. Among those respondents with personal experience with psychedelics, 67.7% believed in their positive impact on mental health, while only 31.4% of the respondents without personal experience did so. Support for further research in this area was also more expressed among individuals with personal experience (67.7% vs. 31.4%). **Conclusions** | Those with personal experience with psychedelics have more supportive attitudes towards them. However, among the Czech population, the integration of psychedelic experiences is often left to informal support systems, such as friends, which may lack quality and safety. This highlights the key issue of the absence of professional services, tools, and platforms that would enable people to integrate and potentially facilitate psychedelic experiences.

Keywords | Psychedelics – Mental health – Integration – Research – Motivation

Submitted | 12 August 2024

Accepted | 30 October 2024

Grant affiliation | This paper was created as part of the Cooperatio Programme, the HEAS research area.

Corresponding author | Dominika Zdražilová, Charles University, First Faculty of Medicine and General University Hospital in Prague, Department of Addictology, Apolinářská 4, 128 00 Prague 2, Czech Republic

dominikazdrzilova@seznam.cz

Psychadelické zkušenosti nejsou v české populaci adekvátně integrovány: výsledky dotazníkového průzkumu u osob ve věku 18–50 let

ZDRAŽILOVÁ, D.¹, MRAVČÍK, V.^{1,2}

1 | Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Klinika adiktologie
2 | Společnost Podané ruce, Brno

Citace | ZDRAŽILOVÁ, D., MRAVČÍK, V. Psychadelické zkušenosti nejsou v české populaci adekvátně integrovány: výsledky dotazníkového průzkumu u osob ve věku 18–50 let. *Adiktologie prevent. léčeb. praxi.* 2024; 7(2), 98–103; <https://doi.org/10.35198/01-2024-002-003>

Východiska a Cíle | Cílem studie bylo zjistit rozsah zkušeností respondentů s psychadelickými látkami a postoje k jejich výzkumnému a léčebnému využití. U uživatelů bylo zkoumáno, jaké jsou důvody jejich užití a zda dochází k řízené integraci psychadelické zkušenosti. **Metody** | Byla provedena průřezová dotazníková studie, dotazník byl rozšířen v online podobě pomocí WhatsApp a Messenger a obsahoval 11 otázek. Sběr dat proběhl v listopadu 2023. Výzkumný soubor tvořilo 101 osob (54 mužů a 47 žen) ve věku 18 až 50 let (vstupní kritérium) získaných sebenominací. **Výsledky** | Zkušenost s psychadelikou uvedlo 31 respondentů, nejčastěji motivovaných zábavou, následovanou duchovními a terapeutickými důvody. Náročnou psychadelickou zkušenost zažilo 16 (51,6 %) respondentů, přičemž 84,2 % respondentů po psychadelické zkušenosti vyhledalo podporu u přátel, zatímco pouze 6,5 % se obrátilo na odborníky v oblasti

psychologie či psychoterapie. Mezi respondenty, kteří mají osobní zkušenost s psychadelikou, 67,7 % věří v jejich pozitivní vliv na duševní zdraví, zatímco u respondentů bez osobní zkušenosti s psychadelikou to bylo pouze 31,4 %. Rovněž podpora pro další výzkum této oblasti je výraznější mezi jedinci s osobní zkušeností (67,7 % vs. 31,4 %). **Závěr a doporučení** | Pozitivnější postoj vůči psychadelikům je patrný u lidí s osobní psychadelickou zkušeností. V České populaci existuje zásadní nedostatek adekvátní integrace psychadelických zkušeností. Integrace je často ponechána na neformálních podpůrných systémech, jako jsou přátelé, což může být neadekvátní z hlediska kvality a bezpečnosti. To poukazuje na klíčový problém absence odborných služeb, nástrojů a platform, které by lidem umožnily integrovat a případně zprostředkovat psychadelické zkušenosti.

Klíčová slova | Psychadelika – Duševní zdraví – Integrace – Výzkum – Motivace

Došlo do redakce | 12. srpna 2024

Přijato k tisku | 30. října 2024

Grantová podpora | Článek vznikl v rámci projektu Interaktivní platforma podpory duševního zdraví a prevence rizikového chování (iPREV) a v rámci institucionálního programu Cooperatio, oblast HEAS, s finanční podporou hlavního města Prahy a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Korespondující autor | Mgr. Renáta Habiňáková, Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, Apolinářská 4, 128 00 Praha 2

dominikazdrazilova@seznam.cz

1 ÚVOD

Lidé se setkávají s psychedelickými látkami již od nepaměti, neboť hrály klíčovou roli v různých náboženských systémech po celém světě. Existují dochované záznamy o jejich užívání ve formě nástěnných maleb pocházejících z prehistorických dob (Guerra-Doce, 2015, s. 3–17).

Naši společnost začala psychedelika fascinovat na počátku 20. století, kdy se Arthurovi Heffterovi podařilo izolovat meskalin. Zvýšený zájem o tuto oblast byl znovu zaznamenán v souvislosti s LSD, které Albert Hoffman syntetizoval a objevil jeho účinky v roce 1943. V důsledku společenských a politických procesů bylo LSD spolu s dalšími klasickými psychedeliky na začátku 70. let minulého století zařazeno na seznam mezinárodně kontrolovaných substancí, kde se nachází dodnes (Vejmola, 2020, s. 16–19).

Psychedelické látky můžeme rozdělit do dvou hlavních kategorií: klasická psychedelika a atypická psychedelika. Klasická psychedelika zahrnují látky, které často vykazují hluboké změny vědomí a silné psychické účinky. Tato skupina zahrnuje LSD, meskalin, DMT a psilocybin. Atypická psychedelika zahrnují látky, které mohou také vyvolat psychedelické zkušenosti, ale jejich mechanismus účinku a účinky se liší od klasických psychedelik. Tato skupina zahrnuje např. ketamin, ibogain, extázi nebo konopí (Calvey a Howells, 2018, s. 2–4).

Výzkum zkoumající vliv užití psychedelik ve formálním i neformálním léčebném kontextu i v neléčebném kontextu ukazuje na jejich potenciální pozitivní vliv na duševní zdraví. Psychedelické látky mohou indukovat hluboké změny v percepci reality, vedoucí k radikálním transformacím v osobním sebepoznání a možným psychickým změnám. Integrace psychedelických zkušeností je klíčová pro maximalizaci přínosů a zvládání případných negativních reakcí. Většina lidí tyto prožitky zvládá bez větších obtíží, avšak někteří mohou potřebovat odbornou pomoc, zejména pokud se setkají s obtížnými nebo komplikovanými zážitky (Aixalà, 2022). Začlenění těchto zážitků do terapeutické praxe a poskytnutí adekvátní podpory uživatelům představuje klíčový krok v maximalizaci jejich preventivního, podpůrného a terapeutického potenciálu (Petr, 2018). Tento potenciál psychedelických látek je sice široce dokumentován, avšak v praxi psychiatrie a psychologie zatím není plně využit (Kočárová a Preiss, 2020).

Nedávné studie ukazují, že psychedelické látky mohou mít významný terapeutický potenciál, zejména při léčbě duševních poruch, jako jsou deprese, posttraumatická stresová porucha (PTSD) a závislosti (Carhart-Harris a Goodwin, 2017, s. 2–9). Ukazuje se také, že psychedelika jsou využitelná i v paliativní péči, kde jsou velmi účinná při zmírňování psychického stresu a úzkosti, na rozdíl od psychoterapie, která má malý až střední efekt a navíc vyžaduje dlouhodobou časovou investici (Soukup, 2022, s. 282–285).

Pro bezpečnost a celkový účinek psychedelické zkušenosti jsou důležité mimofarmakologické proměnné. Při přípravě

na psychedelickou zkušenost je to především set (mentální nastavení jedince) a setting (nastavení prostředí včetně sociálního okolí), bezpečný průběh zkušenosti a posléze její integrace. Neintegrováná nebo nepřiměřeně integrovaná psychedelická zkušenost představuje riziko pro duševní zdraví uživatele a může vést k psychickým obtížím typu deprese, úzkosti, paniky, či psychotickým příznakům v následujících dnech, měsících či dokonce letech (Kočárová a Preiss, 2020).

Cílem výzkumu bylo získat informace o rozsahu psychedelických zkušeností a postojích k výzkumnému a léčebnému využití psychedelik v české populaci, přičemž u uživatelů bylo cílem zjistit důvody a kontext jejich užití či užívání a zda či jakým způsobem dochází k integraci psychedelické zkušenosti

2 METODY

Byla provedena online průřezová dotazníková studie mezi osobami ve věku 18–50 let získanými sebenominací. Dotazník byl vytvořen prostřednictvím platformy Survio a následně byl distribuován online pomocí hypertextových odkazů přes aplikace WhatsApp a Messenger, přičemž byl nejprve rozeslán studentům vysokých škol. Při šíření dotazníku byla uplatněna strategie sněhové koule, kdy byli původně oslovení respondenti požádáni, aby dotazník sdíleli s dalšími lidmi ve svém okolí. Tento postup mohl vést k tomu, že většina respondentů pocházela z podobného prostředí, což může ovlivnit reprezentativnost výsledků. Účast byla zcela dobrovolná a anonymní.

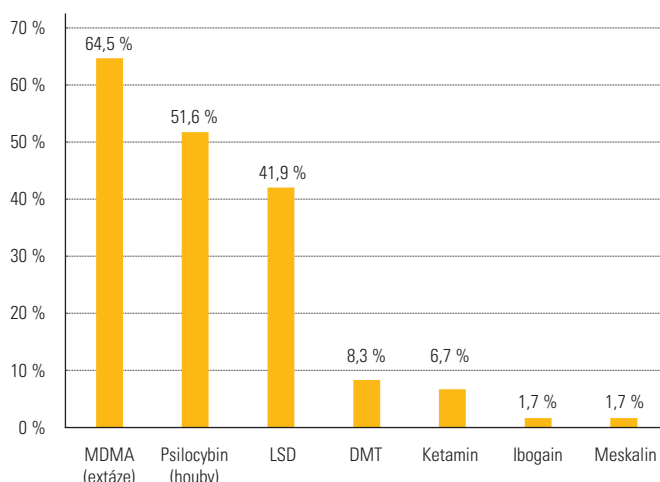
Dotazník obsahoval 11 otázek, z nichž většina byla uzavřeného typu, a sbíral informace o základních demografických údajích, užívání psychedelických látek (LSD, psilocybin, MDMA, DMT, ketamin, meskalin, ibogain), procesu integrace zkušeností a názoru na psychedelický výzkum a na dopad užívání psychedelik na duševní zdraví. Náročná psychedelická zkušenost byla operacionalizována prostřednictvím otázky „Zažil/a jste někdy náročnou psychedelickou zkušenost?“, kde respondenti mohli vybrat z odpovědí „Ano“, „Ne“ a „Nejsem si jistý/á“. Tento koncept odkazoval na zážitky s intenzivními emocionálními nebo psychickými změnami, které mohly vyžadovat další integraci.

Data byla sbírána v listopadu 2023. Data byla zpracována a analyzována v programu MS Excel.

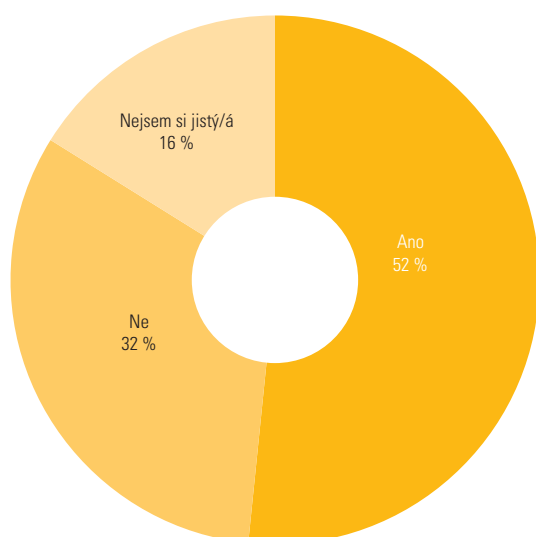
3 VÝSLEDKY

Dotazník vyplnilo celkem 101 respondentů, z toho bylo 54 (53,5 %) mužů a 47 (46,5 %) žen. Z celkového počtu respondentů 31 (30,7 %) respondentů uvedlo zkušenost s užitím psychedelik. (Graf 1.)

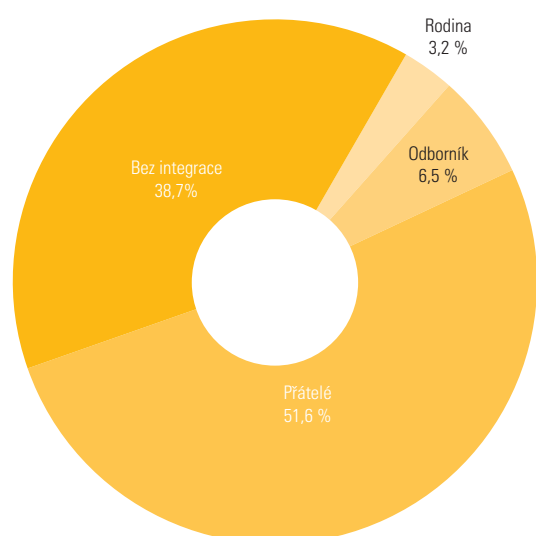
U 31 respondentů, kteří měli zkušenost s užíváním psychedelických látek, vykazuje nejvyšší míru užití MDMA (extáze), kterou vyzkoušelo 20 osob (64,5 %). Dále to byl

Graf 1 | Celoživotní prevalence užití jednotlivých psychodelických látek mezi respondenty se zkušeností s psychodelikou (n=31)

Graf 2 | Celoživotní výskyt náročné psychodelické zkušenosti mezi lidmi se zkušeností s užitím psychodelik (n=31)

Graf 3 | Integrace psychodelického zážitku mezi lidmi se zkušeností s užitím psychodelik (n=31)

psilocybin (houby) s 16 odpověďmi (51,6 %) a LSD, které užilo 13 respondentů (41,9 %).

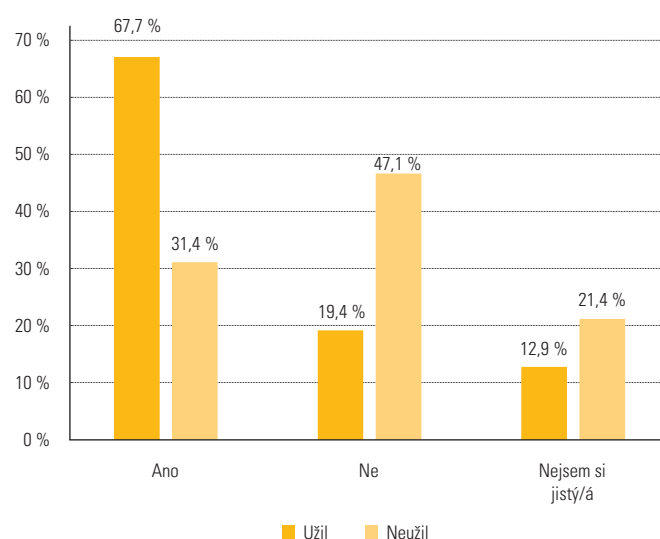
Většina uživatelů uvedla opakovanou zkušenost s psychodelikou – 13 (41,9 %) mělo zkušenost s užitím těchto látek 2–5krát a 7 (22,6 %) užilo psychodelika více než 5krát, zatímco 11 (35,5 %) zaznamenalo užití látek pouze jednou.

Na otázku, proč se rozhodli vyzkoušet psychodelické látky, 23 respondentů (51,1 %) uvedlo, že jejich hlavní motivací byla zábava. Dále 10 (22,2 %) jednotlivců uvedlo duchovní motivaci, 7 (15,6 %) respondentů zdůraznilo terapeutické účely, zatímco 2 (4,4 %) respondenti zmiňovali vnější tlak svého okolí.

Více než polovina respondentů (52 %), kteří užili psychodelika, zažila náročnou psychodelickou zkušenost. *Graf 2* poskytuje detailní rozdělení odpovědí na otázku o náročných psychodelických zkušenostech.

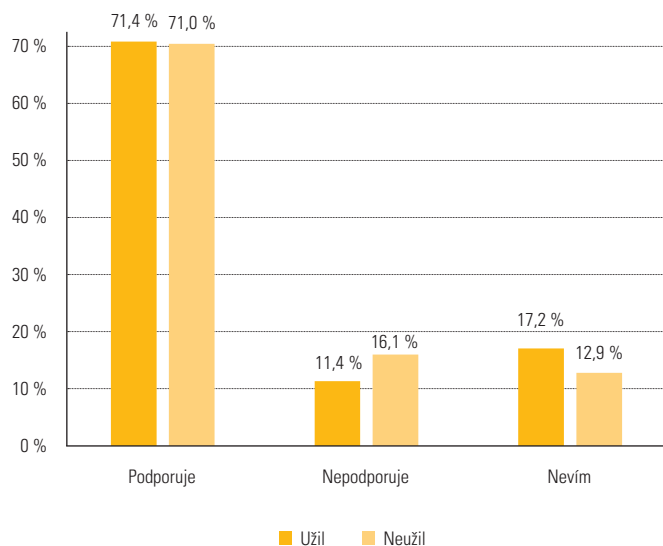
Pokud jde o integraci psychodelických zkušeností, u 12 z 31 respondentů s psychodelickou zkušeností (38,7 %) neproběhla žádná forma integrace. Zbývajících 19 osob (61,3 %) uvedlo, že svou psychodelickou zkušenost sdílely s někým dalším, přičemž u většiny šlo o přátele, případně rodinu. Pouze 6,5 % z 31 uživatelů integrovalo svůj psychodelický zážitek s odborníkem. (*Graf 3*.)

S názorem, že regulované užívání psychodelik představuje potenciál pro pozitivní vliv na duševní zdraví, se ztotožnilo 43 ze 101 respondentů (42,6 %), zatímco 39 (38,6 %) nikoliv; nejistý postoj zaujalo 19 (18,8 %) účastníků. Je patrný rozdíl podle vlastních zkušeností s psychodelikou – zatímco mezi 31 respondenty s osobní zkušeností s psychodelickými látkami 21 (67,7 %) věří v pozitivní vliv těchto látek na duševní zdraví, ze 70 respondentů, kteří psychodelické látky nikdy neužili, věří v jejich pozitivní vliv pouze 22 (31,4 %) (*graf 4*).

Graf 4 | Postoj k podpoře použití psychodelik v podpoře duševního zdraví podle zkušenosti respondentů s užitím psychodelik

V rámci poslední otázky byli respondenti dotázáni na svůj názor na podporu výzkumu psychedelických látek. Podporu výzkumu vyjádřilo 72 z celkového počtu 101 účastníků studie (71,3 %), 16 (15,8 %) bylo nejistých a 13 (12,9 %) se vyslovilo proti. I zde se projevily rozdíly v závislosti na vlastních zkušenostech s psychedeliky. Mezi respondenty, kteří měli osobní zkušenost s užíváním psychedelických látek, jich podporovalo výzkum 71,0 %, zatímco mezi respondenty, kteří psychedelika nikdy neužili, vyjádřilo podporu výzkumu 71,4 % (graf 5).

Graf 5 | Postoj k podpoře výzkumu psychedelik podle zkušenosti respondentů s užitím psychedelik

4 DISKUZE

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že 51,6 % respondentů (16 osob), kteří mají zkušenost s psychedeliky, prošli náročnou psychedelickou zkušeností, což je podobný výsledek jako v Národním psychedelickém výzkumu, kde uvedlo náročnou psychedelickou zkušenost 64 % osob (Kočárová et al., 2021). Je důležité zdůraznit, že subjektivita náročné psychedelické zkušenosti může u jednotlivých respondentů výrazně kolísat, protože tato zkušenost závisí na individuálních psychologických a emocionálních faktorech. To ztěžuje jednotnou definici tohoto fenoménu a může ovlivnit následnou potřebu integrace. Co se týče integrace psychedelických zkušeností, u většiny uživatelů není adekvátní. 61,3 % respondentů uvedlo, že k nějaké integraci došlo, ale převážně neodborně s pomocí přátel či rodiny. Odbornou podporu vyhledalo jen 6,5 % respondentů s psychedelickou zkušeností. V souladu s tímto zjištěním Národní psychedelický výzkum také zjistil nedostatečnou míru integrace psychedelické zkušenosti – téměř polovina dotázaných (48 %), si nebyla jistá, na jaké instituce se obrátit v situaci, kdyby se potýkali s problémy souvisejícími s užíváním psychedelických látek, ať už psychického či somatického charakteru. Rovněž mezi profesionály v pomáhajících službách je dostupnost podpory vnímána jako nízká – v Národním psychedelickém výzkumu

bylo zjištěno, že 62 % pracovníků adiktologických služeb vnímá nízkou dostupnost podpory pro uživatele psychedelik. Dále se 92 % pracovníků domnívalo, že správná integrace těchto zkušeností by mohla minimalizovat riziko nežádoucích účinků (Kočárová et al., 2021).

Vzhledem k poznatkům je nezbytné rozvíjet odborné služby a podpůrné nástroje pro integraci psychedelických zážitků. To zahrnuje školení odborníků v oblasti mentálního zdraví, vytváření specializovaných integračních skupin a širší osvětu o možnostech odborné podpory. Např. programy, jako jsou skupiny psychedelické integrace podporované městem Brno, představují krok správným směrem a měly by být dále rozšiřovány (Beyond Psychedelics, 2023).

Výsledky našeho výzkumu ukazují, že uživatelé často experimentují s více látkami a že zábava je častou motivací k užití psychedelik, když byla hlavní motivací pro 23 (51,1 %) respondentů. Nález je v souladu s předchozími studiemi, které uvádějí, že uživatelé psychedelik často hledají zábavu a uvolnění, ale také duchovní motivaci a hledají sebezorožovací a spirituální zážitky (Vašková, 2023). Terapeutické účely uvedlo 7 (15,6 %) respondentů, což naznačuje rostoucí povědomí o jejich léčebných přínosech. Dva (4,4 %) respondenti zmínili, že psychedelika užívali pod vlivem tlaku svého okolí, což naznačuje vliv sociálních faktorů na rozhodnutí k užití těchto látek.

Výzkum v oblasti pozitivních dopadů psychedelické zkušenosti rovněž poukazuje na potenciál těchto látek při podpoře duševního zdraví, avšak zdůrazňuje nutnost odborného dohledu a strukturované integrace zážitků (Petr, 2018). Naše studie ukazuje, že většina uživatelů psychedelik integruje své zážitky neformálně, což může být neadekvátní z hlediska kvality a bezpečnosti.

Je však důležité zdůraznit, že ne vždy je integrace psychedelických zkušeností pomocí odborníků nezbytná. U mnoha respondentů může docházet k úspěšné integraci zážitků neformálními cestami, například prostřednictvím přátel a rodiny. I přesto, že odborná podpora může být v určitých případech důležitá, zejména u respondentů, kteří zažili náročné psychedelické zkušenosti, nelze tvrdit, že absence odborné podpory je vždy neadekvátní.

Naše studie potvrzuje poměrně širokou podporu terapeutického a výzkumného užití psychedelik. Také více než polovina terapeutů dotazovaných v Národním psychedelickém výzkumu (53 %) se domnívá, že by mělo být dostupnější užívat klasická psychedelika pod vedením školených a oficiálně registrovaných sitterů. Další 40 % se vyslovilo pro jejich širší dostupnost, avšak výhradně pod odborným dohledem specialistů v oblasti mentálního zdraví, jako jsou lékaři, psychologové nebo psychoterapeuti. 39 % odborníků považuje za vhodné, aby psychedelika byla přístupná také v rámci rituálních praxí pod vedením tradičních léčitelů nebo šamanů (Kočárová et al., 2021).

V našem výzkumu je však důležité vzít v úvahu několik omezení. Výzkum byl distribuován prostřednictvím osob-

ních účtů na sociálních sítích a metodou sněhové koule, což mohlo vést k výběrovému zkreslení (selekční bias). Primárně byli osloveni studenti vysokých škol, což znamená, že respondenti pravděpodobně pocházeli z určitého sociálního a vzdělanostního prostředí, které mohlo ovlivnit výsledky. Zejména forma oslovení prostřednictvím osobních kontaktů a sociálních sítí mohla přilákat respondenty, kteří mají větší zájem o psychedelika a jejich výzkum, a tím přispět k nadhodnocení podpory psychedelik a zkreslení motivací k jejich užití. Toto výběrové zkreslení pravděpodobně posunulo výsledky směrem k pozitivnějším postojům vůči psychedelikům. Dále rovněž malý počet respondentů (101) a nízký počet uživatelů psychedelik (31) omezuje zobecnitelnost výsledků na širší populaci i na uživatele psychedelik.

5 ZÁVĚR

Většina uživatelů psychedelik své psychadelické zkušenosti neadekvátně integruje, což může přinášet rizika pro jejich duševní zdraví a současně snižovat potenciální benefity pro duševní zdraví, sebepoznání a seberozvoj, které mohou z užití psychedelik plynout. Výsledky naznačují, že ačkoliv je užívání psychedelik často spojováno s rekreačním kontextem, existuje významný zájem o jejich potenciální terapeutický přínos. Velká část respondentů vyjádřila podporu pro jejich využití v podpoře duševního zdraví a výzkumu. Vzhledem k těmto poznatkům by měl být kladen větší důraz na vzdělávání a informovanost o psychedelikách, jejich možných přínosech i rizicích.

Rovněž by měl být kladen větší důraz na informovanost o potřebě integrace psychadelických zkušeností a na dostupnost adekvátní psychologické a psychotherapeutické podpory.

Role autorů | DZ sestavila výzkumný design a provedla sběr a analýzu dat, oba autoři se podíleli na interpretaci výsledků a tvorbě článku

Konflikt zájmů | Bez konfliktu zájmů.

Prohlášení | Autorka provedla studii v rámci ročníkové práce z předmětu Metodologie výzkumu v adiktologii a epidemiologii ve studiu bakalářského oboru adiktologie na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy.

LITERATURA / REFERENCES

AIXALÀ, Marc. *Psychedelic integration: Psychotherapy for non-ordinary states of consciousness*. London, England: Synergetic Press, 2022. ISBN 9780907791393.

BEYOND PSYCHEDELICS. *Město Brno podpořilo Skupiny psychadelické integrace. Nově jsou zájemcům přístupné bezplatně* [online]. 9. března 2023 [cit. 2024-07-21]. Dostupné z: <https://beyondpsychedelics.cz/mesto-brno-podporilo-skupiny-psychedelicke-integrace-2/>.

CALVEY, Tanya a Fleur M. HOWELLS. An introduction to psychedelic neuroscience. *Progress in Brain Research* [online]. 2018, roč. **242**, s. 2–4 [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/bs.pbr.2018.09.013>.

CARHART-HARRIS, Robin L. a Guy M. GOODWIN. The therapeutic potential of psychedelic drugs: Past, present, and future. *Neuropsychopharmacology* [online]. 2017, roč. **42**, č. 11, s. 2–9 [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/316490274_The_Therapeutic_Potential_of_Psychedelic_Drugs_Past_Present_and_Future.

GUERRA-DOCE, Elisa. Psychoactive substances in prehistoric times: Examining the archaeological evidence. *Time and Mind* [online]. 2015, roč. **8**, č. 1, s. 3–17 [cit. 2024-07-21]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/295559077_Psychoactive_Substances_in_Prehistoric_Times_Examining_the_Archaeological_Evidence.

KOČÁROVÁ, Radka a Martin PREISS. Psychedelika v péči o duševní zdraví. *Československá psychologie*. 2020, roč. **64**, č. 5, s. 600–601.

KOČÁROVÁ, Radka, František KŇÁŽEK, Blanka BLÁHOVÁ, Marta PLEVKOVÁ, Zuzana POSTRÁNECKÁ, Kateřina KLOBUŠNÍKOVÁ a Pavla CHOMYNOVÁ. Národní psychadelický výzkum 2019–2021. *Zaostřeno* [online]. 2021, **2021**(2), s. 1–16 [cit. 2024-07-21]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33509/1104/Zaostreno%202021-02%20Narodni%20psychedelicky%20vyzkum_v20210809.pdf.

PETR, Michal. Co dál po tripu? *Psychologie.cz* [online]. 17. září 2018 [cit. 2024-07-21]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/co-dal-po-tripu/>.

SOUKUP, Jan. Psychedelika a paliativní péče. In: CINK, Vojtěch. *Psychedelika a psychonautika. I.: Mechanismy účinku, etnobotanika, historie a psychotherapie*. Praha: Dybbuk, 2022, s. 282–285. ISBN 978-80-7690-000-4.

VAŠKOVÁ, Anna. *Sociální a kulturní aspekty psychadelické zkušenosti* [online]. Plzeň, 2023 [cit. 2024-07-21]. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Mgr. Jan Kapusta, Ph.D. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/52508/1/Anna%20Vaskova%20bc.pdf>.

VEJMOLA, Čestmír. Od nepaměti do dnešních dnů. In: TYLŠ, Filip. *Fenómén psychodelie: subjektivní popisy zážitků z experimentální intoxikace psilocybinem doplněné pohledy výzkumníků*. 2. vyd. Praha: Dybbuk, 2020, s. 16–19. ISBN 978-80-7438-226-0.